

Bilag 15. Arbejdsdokument: Struktur for læreplaner i Norge, Sverige og Finland

Dette arbejdsdokument er udarbejdet som en del af sekretariatsbetjeningen af ekspertgruppe for Fagfornyelsen.

Indledning

Dette arbejdsdokument præsenterer et overblik over læreplaner i udvalgte nordiske lande (Norge, Sverige og Finland). Læreplaner forstås som en national ramme for forventninger eller krav til det pædagogiske arbejde, skoler skal udføre, og den undervisning, eleven skal modtage. Arbejdsdokumentet er baseret på landenes egne beskrivelser af læreplaner fra styredokumenter og hjemmesider. Arbejdsdokumentet bygger på STUK's forståelse af de nordiske læreplaner og er ikke blevet kvalitetssikret af de andre landes myndigheder.

Læreplanernes format og indhold varierer på tværs af lande og er derfor vanskelige at sammenligne. Arbejdsdokumentet indeholder ikke viden om eller evaluering af lærerens brug af læreplaner. Arbejdsdokumentet indeholder ikke en sammenligning mellem de beskrevne lærerplaner eller til gældende danske læreplaner for folkeskolen.

Norge

Utdanningsdirektoratet (Udir) udsteder med hjemmel i skoleloven et 'læreplansverk', der har status som bekendtgørelse og dermed er obligatoriske for skoler og kommuner¹. Læreplansverket omfatter uddannelsessystemet fra børnehaveklasse ('1 trinn') til og med ungdomsuddannelserne.

Læreplansverket består af tre dele:

1. En overordnet del der beskriver generelle principper for skolen
2. Fag- og timestfordeling
3. Læreplaner i de enkelte fag.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/artikler/lov-og-regelverk-for-skolen/id2353805/?expand=factbox2511927> Læreplanverket | udir.no

3. april 2024
Center for Folkeskole

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Teglholmegade 1
2450 København SV

Telefon: +45 33 92 50 00
Mail: stuk@stukuvvm.dk
www.stukuvvm.dk

CVR-nr.: 29634750

Børne- og
Undervisningsministeriet

På Udirs hjemmeside kan de forskellige dele tilgås direkte².

De følgende afsnit redegør for del 1 og 3. Fag- og timestfordeling er et teknisk dokument, der redegør for timetal, principper for afvigelse derfra etc.³ og er derfor udeladt her.

Overordnet del

Den overordnede del⁴ omhandler:

1. Værdigrundlag
2. Principper for læring, udvikling, dannelse
3. Principper for skolens praksis.

Den overordnede del er ca. 20 sider lang og uddyber gennem tre kapitler indholdet i lovens formålsparagraf.

Værdigrundlag

Skolens værdigrundlag udfoldes med fokus på:

- Menneskelig værdighed
- Identitet og kulturel mangfoldighed
- Kritisk tænkning og etisk bevidsthed
- Skaberglæde, engagement og lyst til undersøgelser
- Respekt for naturen og miljøbevidsthed
- Demokrati og inddragelse.

Indholdet er overvejende beskrevet på abstrakt/værdimæssigt niveau.

Principper for læring, udvikling og dannelse

Dernæst udfoldes principper for, hvordan eleverne skal udvikle sig *fagligt* og *socialt*. Der er fokus på fem forhold:

1. Elevernes sociale læring og udvikling.
2. Kompetencer i fagene, hvor det bl.a. slås fast, at eleverne skal til egne sig kompetencer til at anvende det lærte i forskellige sammenhænge, samt at der skal være plads til 'dybdelæring'.
3. Fem grundlæggende færdigheder, læsning, skrivning, regning, mundtlige færdigheder og digitale færdigheder, der går på tværs af fag. Lærere i alle fag skal støtte eleverne i arbejdet med de grundlæggende færdigheder. Der er forskel på, hvilken rolle det enkelte fag spiller i udviklingen af de forskellige færdigheder.
4. At 'lære at lære', hvor eleven skal reflektere over egne læringsprocesser.

² [Søk i læreplan \(udir.no\)](#)

³ [Fag- og timestfordeling og tilbudsstruktur | udir.no](#)

⁴ Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplaringen: <https://www.regjerin-gen.no/contentassets/37f2f7e1850046a0a3f676fd45851384/overordnet-del---verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen.pdf>

5. Tre tværgående temaer, der tager udgangspunkt i tre aktuelle samfundsudfordringer: 1) folkesundhed og livsduelighed, 2) demokrati og medborgerskab, 3) bæredygtig udvikling.

Principper for skolens praksis

Endelig indeholder den overordnede del en række principper for skolens praksis.

- Et inkluderende læringsmiljø
- Undervisning og 'tilpasset' læring
- Skole-hjem-samarbejde
- Oplæring på læreplads og i arbejdslivet
- Professionsfællesskab og skoleudvikling.

Læreplaner for fagene

Læreplanerne har fem elementer:

1. Fagets relevans og centrale værdier
2. Kerneelementer
3. Tværfaglige temaer (Folkehelse og livsmestring, Demokrati og medborgerskab, Bærekraftig udvikling)
4. Grundlæggende færdigheder (Muntlige færdigheder, Å kunne skrive, Å kunne lese, Digitale færdigheder)
5. Kompetencemål og evaluering⁵.

De første fire dele består af en tekst per fag, der omfatter alle årgange i både grundskole og på ungdomsuddannelser. Læreplanen i et fag er ca. 15 sider.

Fagets **relevans og centrale værdier** forholder sig til skolens overordnede formål i kontekst af det enkelte fag, og udgør dermed et forsøg på at koble det enkelte fag til det overordnede værdigrundlag. Koblingen foregår på relativt generelt niveau, fx skal norskfaget bl.a. bidrage til at give eleverne indsigt i sproglig og kulturel mangfoldighed i Norge, at de bliver bevidste og komfortable sprogbrugere, styrke deres evner til kritisk tænkning etc.

Fagets **kerneelementer** beskriver et begrænset antal fokusområder for faget. Fx de følgende for norsk: Tekst i kontekst, Kritisk tilgange til tekst, mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation, sprog som system og mulighed, sproglig mangfoldighed.

De **tværfaglige temaer** (Folkehelse og livsmestring, Demokrati og medborgerskab, Bærekraftig udvikling) og **grundlæggende færdigheder** ((Muntlige færdigheder, Å kunne skrive, Å kunne lese, Digitale færdigheder)) beskriver, hvordan de tre temaer og fem grundlæggende færdigheder fra den overordnede del gør sig gældende i det enkelte fag. Det er forskelligt fra fag til fag, hvor meget og hvilket ansvar de har for realisering af temaer og færdigheder. Fx nævnes alle fem færdigheder under matematikfaget, mens norskfaget ikke har fokus på regning.

⁵ Eksempel norsk: [Læreplan i norsk \(NOR01-06\) | udir.no](#), matematik: [Læreplan i matematikk 1.–10. trinn \(MAT01-05\) | udir.no](#)

Endeligt indeholder fagenes læreplaner beskrivelser af **grundlaget for eleverevaluering** på bestemte klassetrin. Mængden af klassetrin med evalueringsfokus varierer mellem fagene – der er flest i norsk og matematik. På de udvalgte klassetrin er der beskrevet omtrent 10-20 kompetencemål per fag. Konkretiseringsniveauet kan illustreres ved de første to mål (ud af 13) fra matematik 2. klassetrin⁶.

- *ordne tal, mengder og former ut frå eigenskapar, samanlikne dei og reflektere over om dei kan ordnast på fleire måtar.*
- *utforske tal, mengder og teljing i leik, natur, biletkunst, musikk og barnelitteratur, representere tala på ulike måtar og omsetje mellom dei ulike representasjonane.*

Ud over målene er der for hvert klassetrin en tekst på 100-200 ord, der beskriver, hvad læreren skal have fokus på i sin løbende evaluering og hvorfor.

Sverige

I Sverige er der fastsat en obligatorisk national læreplan for grundskolen, der sammen med uddannelsesloven sætter rammerne for undervisning og pædagogiske aktiviteter i skolen.

*Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*⁷ er et 266 sider langt dokument med fem elementer:

1. Skolens værdier og mission
2. Overordnede mål og retningslinjer
3. Børnehaveklasse
4. Fritidshjem
5. Læreplaner for de enkelte fag.

De to første dele, der svarer til Norges overordnede del, fylder til sammen ca. 16 sider. Børnehaveklasse og Fritidshjem fylder tilsammen ca. 8 sider. Læreplanerne har et omfang på ca. 230 sider for alle fag samlet set. Læreplanerne pr. fag fylder mellem 5-11 sider. På Skolverkets hjemmeside kan de forskellige dele tilgås⁸.

De følgende afsnit redegør for læreplanenes fem dele.

1. Skolens værdier og mission

Skolens grundlæggende værdier beskrives indledningsvis med reference til skoleloven. Skolens mission er at lade hver enkelt elev finde sin egen unikke personlighed og derved kunne deltage i samfundslivet ved at yde deres bedste.

Skolens værdier og mission udfoldes gennem syv overskrifter:

- Forståelse og medmenneskelighed
- Saglighed og neutralitet

⁶ Det svarer til 1. klasse i Danmark, idet børnehaveklassen hedder 1. klassetrin i Norge.

⁷ Læreplanen: <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

⁸ <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan>

- En ligeværdig uddannelse
- Rettigheder og pligter
- Skolens opgave
- Gode rammer for udvikling og læring
- Hver skoles udvikling.

2. Overordnede mål og retningslinjer

Skolens overordnede mål specificerer de normer, værdier og den viden, alle elever bør have udviklet, når de forlader skolen. Målene angiver retningen for skolens arbejde.

Målene og retningslinjerne er opdelt i otte underafsnit:

1. Normer og værdier
2. Viden
3. Elevernes ansvar og indflydelse
4. Skole og hjem
5. Overgang og samarbejde
6. Skolen og omverden
7. Vurdering og karakterer
8. Rektorens ansvar.

Afsnittene udfolder mål og retningslinjer. De fleste afsnit udfoldes med sætningerne:

- *Skolans mål är att varje elev...*
- *Alla som arbetar i skolan ska...*
- *Läraren ska...*

Ud fra ovenstående sætninger beskrives en række mål og retningslinjer for skolen / læreren mv. I afsnittet 'Normer og værdier' står bl.a., at skolens mål er, at hver elev kan udvikle og udtrykke etiske holdninger ud fra viden om menneskerettigheder, grundlæggende demokratiske værdier og personlige erfaringer. Under 'Viden' beskrives det, at skolen har ansvaret for, at eleverne tilegner sig og udvikler den viden, som er nødvendige for et individ og samfundsmedlem. Generelt for disse mål og retningslinjer er, at de er beskrevet på et abstrakt niveau.

3. Børnehaveklasse

Afsnittet om børnehaveklassen er fire sider langt. Her præsenteres formålet og det centrale indhold for undervisningen i børnehaveklassen⁹.

Formålet består af en længere beskrivelse af, hvad undervisningen i børnehaveklassen skal medvirke til. Afslutningsvis sammenfattes beskrivelsen i syv punkter. Undervisningen i børnehaveklassen skal give eleverne forudsætninger for at udvikle deres evne til bl.a. at:

- *pröva och utveckla idéer, lösa problem och omsätta idéerna i handling,*
- *skapa och upprätthålla goda relationer samt samarbeta utifrån ett demokratiskt och empatiskt förhållningssätt.*

⁹ <https://www.skolverket.se/undervisning/forskoleklassen>

Det centrale indhold beskrives under fem områder:

1. Sprog og kommunikation.
2. Kreative og æstetiske udtryksformer.
3. Matematisk ræsonnement og udtryksformer.
4. Natur, teknik og samfund.
5. Leg, fysiske aktiviteter og udendørs aktiviteter¹⁰.

Inden for hvert område udfoldes 3-11 punkter.

4. Fritidshjem

Afsnittet om fritidshjem er fire sider langt. Her præsenteres formålet og det centrale fokus for fritidshjemmet¹¹. På samme vis som beskrivelsen af børnehaveklassen, beskrives formålet ved fritidshjemmet. Aktiviteten i fritidshjemmet skal bl.a. stimulere elevernes udvikling og læring samt tilbyde eleverne en meningsfuld fritid. Det centrale indhold er de samme fem områder, herunder uddybende punkter, som er gældende for børnehaveklassen.

5. Læreplaner for fagene

Læreplanerne for hvert fag, kaldet *Kursplaner*, har til formål at sætte rammen for lærerens arbejde. Læreplanen for et fag er mellem 5-11 sider.

Kursplanerne består af tre elementer:

1. Formål
2. Centralt indhold
3. Vurderings- og karakterkriterier.

Indledningsvis beskrives fagets kontekst og relevans kort. Fagets **formål** beskrives i en længere prosatekst, der opsummeres med en række punkter om forventninger til undervisningen. I alt beskrives formålet med ca. 300-400 ord. Undervisningen i svensk skal bl.a.:

- *förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer*¹².

Fagets **centrale indhold** forholder sig til de områder faget og undervisningen består af. Områderne er forskellige fra fag til fag. Fx følgende for matematik:

- Talopfattelse og talanvendelse.
- Algebra.
- Geometri, Sandsynlighed og statistik.
- Relationer og forandring.
- Problemløsning.

Hvert område udfoldes inden for følgende klassetrin: 1.-3. klasse, 4.-6. klasse og 7.-9. klasse. Konkretiseringsniveauet kan illustreres ved de første

¹⁰ *Lekar, fysiska aktiviteter och utevistelse*

¹¹ <https://www.skolverket.se/undervisning/fritidshemmet>

¹² Eksempel svensk: [Kursplan - Svenska \(Grundskolan\) - Skolverket](#)

to punkter (ud af 8) under 'talopfattelse og talanvendelse' på 1.-3. klassetrin¹³:

- *Naturliga tal och deras egenskaper samt hur talen delas upp och används för att ange antal och ordning.*
- *Positionssystemet och hur det används för att beskriva naturliga tal.*

Endeligt indeholder læreplanerne også **vurderings- og karakterkriterier**. Her gælder samme opdeling af klassetrin. Hvis ikke eleverne får karakter i et fag på de tidlige klassetrin, beskrives vurderingskriterierne som kriterier for vurdering af viden. Fx følgende beskrivelse for matematik i slutningen af 3. klasse:

- *Eleven visar grundläggande kunskaper om matematiska begrepp och använder dem med tillfredsställande säkerhet.*

Hvis der gives karakterer i faget i slutningen af klassetrinnet, udfoldes karakterkriterier for hver karakter. Både vurderingskriterier og karakterkriterier præsenteres i prosatekst. Kriterierne skal læses ud fra fagets formål og det centrale indhold.

Finland

Utbildningsstyrelsens styredokument, *Grunderna för Läroplanen för den Grundläggande Utbildningen*¹⁴, rammesætter den lovpligtige anvendelse af elevvurdering, elevbedømmelse, karakterer, kompetencekrav, specialindsatser, pædagogiske principper og fagindhold for den finske grundskole. Med afsæt i den nationale læreplan skal kommuner udarbejde lokale læreplaner, der fastsætter lokale mål og prioriterer og giver retningslinjer for det daglige skolearbejde.

Grunderna för Läroplanen för den Grundläggande Utbildningen er 473 sider langt og består af 15 elementer:

1. Den lokale læreplans betydning og afvikling
2. Grundskolen som grundlag for almen uddannelse
3. Grundskolens formål og generelle mål
4. Virksomhedskulturen i grunduddannelsen¹⁵
5. Skolearbejde som fremmer læring og velvære
6. Bedømmelse af læring
7. Støtte til læring og skolegang
8. Elevpleje
9. Særlige problemstillinger vedrørende sprog og kultur
10. Undervisning på to sprog
11. Undervisning baseret på en bestemt verdensbillede eller pædagogisk princip
12. Valgfrihed i grundskolen
13. Læreplaner for fagene i 1.-2. klasse
14. Læreplaner for fagene i 3.-6. klasse

¹³ Eksempel matematik [Kursplan - Svenska \(Grundskolan\) - Skolverket](#)

¹⁴ Læreplanen Finland (på svensk): [Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

¹⁵ *Verksamhetskulturen*

De første 12 kapitler fylder til sammen ca. 90 sider. Læreplanerne for alle fagene i 1.-2. klasse optager ca. 55 sider, for 3.-6. klasse ca. 125 sider og for 7.-9. klasse ca. 165 sider.

1. Overordnede indledende dele

De første 12 kapitler beskriver en række centrale elementer ved skolen herunder dens generelle værdier og principper. Disse kapitler kan sammenlignes med Norges *Overordnede del* og Sveriges *Værdier og missioner* og *Overordnede mål og retningslinjer*. Kapitlerne indeholder også elementer, der i Danmark ville fremgå af love og bekendtgørelse, fx detaljer om karaktergivning etc.

I kapitel 1 udfoldes, at kommuner skal udvikle lokale læreplaner med afsæt i den nationale læreplan. Den nationale læreplan rammesætter mål og kerneindhold for fagene, samt definerer mål for læringsmiljø og principper for vejledning, støtte, differentiering og vurdering. Kommuner kan med afsæt i dette tage hensyn til lokale kontekster og behov i de lokale læreplaner. Kapitel 2 og 3 identificerer grundskolen som grundlag for almen uddannelse og dens formål og generelle mål. Formålet er bl.a. at:

- *Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag.*
- *Den grundläggande utbildningen ska utvecklas enligt principen om inkludering. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.*

De øvrige kapitler omfatter centrale forhold så som støtte, læring og velvære, elevpleje og pædagogiske principper. Derudover beskrives centrale forhold for skolen så som bedømmelse, undervisning på to sprog, valgfrihed og særlige problemstillinger vedrørende sprog og kultur.

2. Indledende dele for klassetrin

Læreplanerne er opdelt på klassetrinene 1.-2., 3.-6. og 7.-9 klasse. Inden læreplanerne for fagene præsenteres, beskrives en række indledende dele for klassetrinene.

Indledningsvis beskrives elevers udvikling og overgange fra tidligere og/eller fremtidige klassetrin. Dernæst udfoldes syv **tværgående kompetencer**:

1. Tænke og lære-at-lære
2. Kulturelle og kommunikative kompetencer
3. Hverdagskompetencer
4. Multiliteracy
5. Digitale kompetencer
6. Arbejdslivskompetencer og entreprenørskab o
7. Deltagelse, påvirkning og bidragelse til en bæredygtig fremtid.

Endelig oplistes og uddybes de **spørgsmål, som afgøres på lokalt niveau**. Et eksempel på, hvad der afgøres på lokalt niveau for 3.-6. klassetrin er spørgsmålet om, hvordan skoler støtter elever i overgange fra førskoleundervisning til grunduddannelsen og fra 2. klasse til 3. klasse.

3. Læreplaner for fagene

Læreplanerne består af:

1. Overordnede formål
2. Formål
3. Mål for læringsmiljø og arbejdsmetoder
4. Vejledning, differentiering og støtte
5. Bedømmelse
6. Emner
7. Mål for undervisningen.

Fagets **overordnede formål** er en beskrivelse af fagets formål på tværs af alle klassetrin, mens de øvrige seks punkter gennemgås for hhv. 1.-2., 3.-6. og 7.-9. klasse. Fx er en del af formålet ved undervisning i matematik, at eleverne udvikler logisk, præcis og kreativ matematisk tænkning.

Fagets **formål** beskrives for de specifikke klassetrin. Bl.a. skal undervisningen i matematik i 3.-6. klasse byde på oplevelser, der hjælper eleverne med at tilegne sig matematiske begreber og strukturer.

Fagets **Mål for læringsmiljø og arbejdsmetoder** beskrives kort. Fx skal undervisningen i matematik for 3.-6. klasse bl.a. tage udgangspunkt i kendte emner og problemstillinger, som interesserer eleverne. På samme vis beskrives fagets **Vejledning, differentiering og støtte** kort med beskrivelser som fx, at der skal afsættes tilstrækkelig tid til at lære matematik, og at støtten skal være systematisk.

Fagets **bedømmelse** af elevernes læring og viden udfoldes i en lidt længere beskrivelse. Fx står det for matematik i 3.-6. klasse: *Eleverne forventes i højere grad end tidligere at præsentere deres matematiske tankegang mundtligt og ved hjælp af værktøjer, figurer og skriftligt arbejde*. Emnet for vurderingen er arbejdsmetoden, validiteten af løsningerne samt færdigheder i at anvende det lærte.

Emner i faget oplistes og beskrives kort. Fx de følgende for matematik:

- Matematisk tænkning.
- Tal og tælle.
- Algebra.
- Geometri og måling.
- Informationsbehandling, statistik og sandsynlighedsregning.

Mål for undervisningen oplister en række mål for undervisningen for klassetrinene. Konkretiseringsniveauet kan illustreres ved de første to mål (ud af 14) for matematik i 3.-6. klasse:

- *bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende.*
- *handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig.*

For hver mål kan nedenstående elementer udfoldes. Det varierer mellem klassetrin, hvor mange af nedenstående punkter for mål, der udfoldes i læreplanen. Eksemplerne tager udgangspunkt i matematik for 3.-6. klasse:

- **Et målområde**, fx arbejdsfærdigheder.
- **Mål for læring udledt af målene for faget**, fx at eleven lærer at identificere, hvilke delområder af matematik og studiemetoder, der motiverer eleven.
- **Indholdsområder**, altså de emner inden for faget, der er en del af målet.
- **De tværgående kompetencer**, der skal indgå i målet, oplistes.
- Der gøres rede for, hvad der er **Genstand for bedømmelse** ved målet.
- Afslutningsvis identificeres **videnskrav** eller **bedømmelseskriterier** for hhv. slutningen af året eller afslutningen af et fag.